

נראדה אור

פרשת זארא תשפ"ג
גליון קנו שנה ד

באור רבוה"ק מלעכוויטש קוידענע

{ שניני אור }

בפרשתנו קוראים אנו על המכות שהכה הקב"ה את פרעה כדי שישלח את בני ישראל. בספ"ק מבואר שבמצרים התרחקו ישראל כ"כ מהשם יתברך עד שהיו כל תשוקותיהם ורצונותיהם משוקעים בענינים ארציים, לכך עשה הקב"ה אותות ומופתים על ידם האיר בהם אור אמונה, ובכך יצאו תשוקותיהם מהגלות אל הקדושה – מתשוקה חומרית לתשוקה רוחנית לא-ל חי ולעבודתו. הקריאה מעוררת את הזמן – קריאת פרשיות גלות וגאולת מצרים מעוררות בנפש כל יהודי כח לשוב אל הקדושה גם אם התרחק ל"ע, ועל כך מיוסדת עבודת ימים אלו – ימי השובבי"ם.

השבוע נדברנו בחבורה אודות תפקידנו בתקופה זו, המטרה הסופית היא כאמור להגיע למצב בו כל כחות הנפש מיוחדים להשם יתברך, כך שלא נרגיש בנפשנו תשוקה ואהבה לתענוגי החומר, תשוקה אחת תבער בנו – לך א-לי תשוקתי.

אך מה עושים והיעד הסופי נראה עדיין קצת רחוק, עוד יעבור פרק זמן עד שתענוגי הגוף באמת לא ידברו אלינו. אמנם נכון שבעבודת ה' מודדים את היגיעה ולא דוקא את ההישג, אבל בכל זאת יקל עלינו להתמודד ולהתייגע אם נגדיר מעט את תפקידנו כעת.

מעשה בשני סוחרים שותפים שנפרדו משותפותם ולאחר זמן נדמה היה לאחד מהם שהחלוקה לא היתה הוגנת ומגיע לו סכום נוסף מדמי השותפות. הוא דרש מחבירו לברר את החשבון אך הוא דחה אותו מיום ליום, עד שיום אחד הזדמן לעירם הרה"ק מוהר"מ מסאווראן זי"ע (שיום ההילולא חל השבוע בכה"ט טבת) ופקד על הנתבע שהיה מחסידיו שיברר מיד את החשבון. בדקו ומצאו להיפך שהנתבע חייב לחבירו סכום גדול, ומרוב שמחה עשה הלה סעודה גדולה לכבוד רבו הק' והכין מטעמים רבים כיד המלך.

היסב הרה"ק לסעודה ולא טעם כי אם מעט מזעיר, ולבקשת הבעה"ב שיאכל אמר הרי יש עוד משהו. הבין בעה"ב שכונתו למנות נוספות שיוגשו, וכשהגיעו ללפתן שאחר המזון והרה"ק לא אכל, אמר לו בעה"ב בתמימות זהו המאכל האחרון ואין עוד אחריו. נענה לו הרה"ק ברם יש עוד משהו – ס'איז אבער דא נאך עפעס...

לענינו – אמנם רחוקים אנו עדיין מלומר שעניני הגשמיות לא מדברים אלינו, אך גם כעת עבודה גדולה עלינו לזכור שאף אם הננים אנו מענין גשמי הרי שיש עוד משהו. אם נצליח לפעול בס"ד בעצמנו שאף בעסקנו בתענוגי הגוף לא נשכח את תפקידנו האמיתי, נדע שהתקדמנו בצעד משמעותי ביציאה מגלות מצרים. טעים, מגרה, מושך. ס'איז אבער דא נאך עפעס...

{ זכרות קודש }

עבודת הבורא במדת הנצח

לעבודתו ורוצה בה, ומחשבות אלו אינם אלא מצד היצר להפריעו מעבודת יוצרו, ובוזה משתמש בכח הנצחון שמצד מדת הנצח.

התבוננות באמת הנצחית מביאה לנצחון

כפי שנתבאר, עוד יש במדת הנצח והוא ענין הנצחיות, ואופן ההשתמשות בה בעבודת הבורא שכאשר נצרך ללחום נגד יצרו מתבונן ומחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה, כי הלא כל אשר אינו רצונו יתברך אין בו מציאות אמיתית ואינו אלא דבר חולף, רק המצוות ועניני עבודת הבורא המה נצחיים וקיימים לעולמי עולמים.

כי רצונו יתברך הוא אמת ואמת יש לה קיום כאמור הכתוב (שמואל א טו, כט) 'וגם נצח ישראל לא ישקר', אבל כל ענין אחר הוא שקר שאינו אלא נדמה לאדם שיש בו ממש וממילא אין לו קיום, כדברי חז"ל (שבת קד). קושטא קאי שיקרא לא קאי. וכאשר מתבונן בענינים אלו במדת הנצח שהוא גילוי האמת שבבריאה ובעניני העבודה העומדים לנצח, אזור כח להלחם בצד הרע ולנצחו מכח מדת הנצח.

ענין זה נרמז במאמר רז"ל הנ"ל לעולם יריגין אדם יצר טוב על יצה"ר, כי בבוא היצר על האדם ראשית לכל יתחזק בדרך מלחמה והתגברות כפשוטו שהוא ענין הנצחון שבמדת הנצח. אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, כי התורה היא האמת הנצחית מעולם ועד עולם כאשר אותיות אמ"ת הם ראש תוך סוף של אותיות התורה, ועל ידי ההתבוננות באמת הנצחית שבתורה ומצוותיה יוכל להתגבר ולנצח יצרו המפריעו מעבודתו.

אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע, הוא ענין יחודו יתברך בעולם שכל הענינים הגשמיים אין בהם מציאות אמיתית ואינם אלא לבוש לפנימיות הבריאה שהוא חיותו יתברך, וממילא יודע שעניני העולם אינם נצחיים כי השקר אין לו קיום. אם נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו וכו', שיוזכר לנפשו כי לבסוף יבוא העת שכבר לא יהא קיום לכל עניני החומר ואך הענינים הרוחניים יעמדו לנצח, ובהתבוננות זו יהא בו כח להלחם ולנצח יצרו.

על זה כיונו חז"ל באומרם (עירובין יט). אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון, ולכאורה אם הם מלאים מצוות מה טעם נקראו ריקנים. אלא הכונה לאלו שיצרם גדול וכל

המשך בעמוד ג <<<

הפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערוב למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה (ח, יח-יט).

יש לבאר שהרי כל עשר המכות היו רק על מצרים ולא על ישראל, ומה טעם נזכר בכתוב שתהא המכה רק למצרים, דוקא במכות דבר ערוב ומכת בכורות, מה גם שבמכת ערוב הדגיש זאת הכתוב יותר מבמכת דבר ומכת בכורות.

ידוע מה דאיתא בספ"ק עה"פ (בראשית מו, ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה', שברדת בני ישראל למצרים ירדו עמהם כל כחות הקדושה וכל הספירות העליונות היו שם בגלות. ולכך הביא הקב"ה עשר מכות על מצרים כדי להוציא המדות מגלותם בטומאת מצרים, כי בכל מכה יצאה מדה אחת מתחת יד הקל"י לצד הקדושה כסדר המדות מתתא לעילא, במכת דם מדת המלכות במכת צפרדע מדת היסוד וכו', ונמצא שבמכת ערוב יצאה מדת הנצח מגלותה לצד הקדושה.

התגברות ונצחון היצר בכח מדת הנצח

מדת הנצח נכלל בה שני ענינים, האחד ענין הנצחון והשני ענין הנצחיות ובאמת שניהם שייכים זה לזה כפי שיבואר. ענין הנצחון הוא שמתגבר האדם על ענין כלשהו ומנצחו, וכאשר משתמש במדה זו לצד שכנגד הקדושה מתגבר על אנשים אחרים ומנצחם ומכניעם תחתיו, וכן מנצח כל מיני מניעות העומדים בדרך ברצותו למלאות תאוות גופו.

אמנם תכלית מדת הנצח שישתמש בה בקדושה לנצח יצרו הרע, כדברי חז"ל (ברכות ה). לעולם יריגין אדם יצר טוב על יצר הרע אם נצחו מוטב וכו', ונצחון זה שייך הן בעניני סור מרע והן בעשה טוב. בסור מרע כאשר מתגבר עליו יצרו ומבקש להכשילו במעשה כנגד רצונו יתברך ח"ו, אם בדברים אסורים ואף בעניני קדש עצמך במותר לך, שצריך להתגבר ולא להכנע תחתיו ולהלחם כנגדו מלחמת מצוה עד שינצחנו.

וכן בעניני עשה טוב בעת שמבקש יצרו להחלישו ולהרפותו מלעסוק בתורה ועבודת הבורא, כדאיתא בעבודת ישראל בדברי המשנה (אבות ה, כ) 'הודה בן תימא אומר הוי עז כנמר, שפעמים בא היצר לאדם בעת שבא לקיים מצוה או לעסוק בתורה ותפלה, ומכניס בלבו מחשבות רפיון שאינו ראו ואינו כדאי לגשת לעבודת הבורא מגודל שפלותו, ואף מה שיצליח וישיג בעבודתו אין בו ערך וחשיבות. וצריך להתגבר כנגדו בעזות ובתוקף ולידע שהבורא יתברך מצפה

דברות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שבת קודש וארא כ"ח טבת תשפ"ב - יומא דהילולא של מרן אדמו"ר הצעיר זי"ע

שליחות משה לנאול ישראל ממצרים

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידיהם ואתם וגו', לכן אמור לבני ישראל אני ה' הוצאתי אתכם וגו', והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי וגו' (ה, ה-ח).

פירש מרן אדמו"ר הצעיר זי"ע שהיום חל יומא דהילולא שלו, על פי דברי הגמרא (ברכות ה.) רשב"י אומר שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעוה"ב וכו'. זהו שאמר הכתוב 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל' - שיש להם יסורים, על ידי זה יזכור להם הקב"ה בריתו - 'הבאתי אתכם אל הארץ' - 'ביאם לארץ ישראל שזוכים לה דייקא על ידי יסורים.

על פי דבריו הקדושים יש לבאר כי בפרשת שמות כתיב (ו, כב) 'וישב משה את ה' ויאמר א-דני למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתני, פירש"י למה הרעות לעם הזה, ואם תאמר מה איכפת לך קובל אני על שלחתי. ולכאורה הוא פלא גדול, כי מאי ס"ד שלא יהא איכפת למשה רעיא מהימנא בראותו את ישראל מצטערים בקושי השעבוד. ובאם הכונה שלא יהא איכפת לו מחמת שבאמת טובה היא לישראל, מה טעם קובל על שליחותו.

טענת משה שנטלו מישראל מנוחת השבת

ויתכן הביאור בזה דאיתא במדרש (שמו"ר א, כח) 'ורא בסבלותם' (ב, יא), ראה [משה] שאין להם מנוחה, הלך ואמר לפרעה מי שיש לו עבד אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת וכו', הלך משה ותקן להם את יום השבת לנוח. עוד איתא במדרש (שמו"ר ה, יח) 'תכבד העבודה על האנשים' (ה, ט), מלמד שהיו בידם מגלות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקב"ה גואלן לפי שהיו נוחין בשבת, אמר להן פרעה 'תכבד העבודה על האנשים' ויעשו בה 'אל ישעו בדברי שקר', אל יהו משתעשעין ואל יהו נפישין ביום השבת.

בזה יש לבאר שזאת היתה טענת משה 'למה הרעות לעם הזה, כי עד עתה החזיקו בקושי השעבוד על ידי שנחו בשבת והשתעשעו במגלות שבידיהם, כי השבת היא בחינת טוב כמאמר הכתוב (תהלים צב, ב) 'טוב להודות לה', שאף אם בימות החול פעמים קשה לאדם לראות בטוב ה', בשבת הוא מעין הגאולה ויכול להכיר גדלו וטובו מלא עולם, כמאמר מרן הר"ג מלעכוויטש זי"ע 'די וואך ווי די וואך חאטש שבת' [- ימות החול כאשר הם אבל לכל הפחות שבת...]. ובכח מנוחת השבת התחזקו בגלות מצרים שאף כי עתה רע להם יבוא להם הטוב בעת הגאולה.

לכך כאשר על ידי שבא משה רבינו לפני פרעה הכביד עליהם עבודתו וביטל מהם מנוחת השבת, אמר להם יתברך 'למה הרעות לעם הזה'. כי כיון שניטל מהם השבת שבבחינת טוב נעשה להם הגלות רע, והיאך יחזיקו בקושי הגלות בלא יום השבת.

זכות שיש בה חובה לא מקרי זכות

זהו שאמר ואם תאמר מה איכפת לך קובל אני על ששלחתני. כי איתא (מסכת שמחות פ"ח, ד-טו) רבי עקיבא אומר

ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך הודיעם. ולכך נקראת השבת על שם משה רבינו ע"ה כנאמר בתפלה (שחרית לשבת) 'ישמח משה במתנת חלקו, וכן איתא (שער הכונות סו.) 'מזמור שיר ליום השבת' (תהלים צב, א) ר"ת 'למשה', כי משה שורש הדעת וממנו נשפע לישראל בשבת כל חלקי הנשמה.

כן היה להיות בני ישראל במצרים שהיו בגלות הדעת כדאיתא בספה"ק, ובהיותם בשפלות ובעבודות ביררו נצוה"ק ממקומות הנמוכים, ובצאתם ממצרים זכו להשפעת הדעת כמאמר הכתוב (י, י) 'וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם' וגו'. ובדרך זו יום השבת הוא זכר ליציאת מצרים, שזוכה היהודי לצאת משפלותו ונשפע בו דעת ואינו נצרך לברר נצוה"ק.

על זה מורה צדיקים תחלתן יסורין וסופן שלווה, שבימות החול נצרכים ליגיעה גדולה בבירור הנצוצות בכל מעשיהם, ועל ידי זה זוכים בשבת למנוחה ושלוה שאין נצרכים כל כך ליגיעה כי אם להתענג על ה', כמאמר הכתוב (ישעיהו יד, ג) 'ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגוזך ומן העבודה הקשה'.

זהו רמז הכתוב 'וידבר אלקים אל משה', אלקים מורה על מדת הדין והוא בחינת תחלתן יסורין, כמאמר היונגער רבי זי"ע - רמז לעבודת ימי החול. 'ויאמר אליו אני ה' שאחר יגיעתו בימות החול אומר למשה בחינת הדעת שבשבת ישפיע דעת בבני ישראל כענין סופן שלווה, והוא בחינת שם הוי"ה המורה על רחמים וחסדים.

ליל שבת

אור חוזר

כאשר שמעתי שבדעתכם לדפ"ס ולהעלו"ת השבוע דברות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מקידושא רבה פר' וארא דאשתקד - אשר בו ביום חל יוד"ק של מרן אדמו"ר הצעיר זי"ע, אמרתי אעלה עלי גליון מה שעלה אז בדעתי לבאר לפי דברות הקודש.

איתא בגמרא (פסחים קיב.) רבי עקיבא אומר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. ולפי דבה"ק נתבאר כמין חומר שהיתה טענת מרע"ה כיון שנעשית השבת חול על ידי שליחותו שבטל פרעה מישראל מנוחת השבת, א"כ אין שליחותו זכות ולא שייך בה מגלגלין זכות וכו', וממילא אל תצטרך לבריות שיכולים ישראל לצאת לבדם ולא על ידי משה ואהרן שנשלחו רק מחמת מגלגלין זכות וכו'. וזהו ביאור המדרש 'שלח נא ביד תשלח ביד רע' - אשר הוא שאמר עשה שבתך חול וכו'.

כאשר נתחדשו לי הדברים הצעתי אותם לאחד מבני החבורה, ואח"כ שמעתי שנאמרו לפני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א וקילסם.

בכבוד רב

מרדכי ראזנבערג

ראויים היו ישראל לצאת לבדם ממצרים, אלא שמגלגלים זכות על ידי זכאי ויצאו על ידי משה ואהרן. והנה בזכין לאדם שלא בפניו הדין שאינו אלא בזכות גמורה, אבל זכות שיש בה חובה לא מקרי זכות ואין בה דין זכין. לכך אמר משה להשם יתברך כיון שכל שליחותו אינה אלא מצד מגלגלין זכות על ידי זכאי, הלא אחר שניטלה מהם השבת יש בשליחותו חובה ושוב לא מקרי מגלגלין זכות. וזהו ואם תאמר מה איכפת לך הלא לסוף יצאו על ידו ממצרים אף שעתה הוקשה להם, קובל אני על ששלחתני כיון שיש בה חובה לא שייך לשלחו מטעם מגלגלין זכות.

בזה יבוארו דברי המדרש פליאה (לקוט שמעוני שמות רמז קעג) 'שלח נא ביד תשלח' (ד, יג), שלח נא ביד רבי עקיבא. שבקש משה מהשם יתברך לשלחו באופן שלא יטלו מהם יום השבת ותהא שליחותו זכות גמורה, כדברי רבי עקיבא שכל שליחותו מטעם מגלגלין זכות וכו' אשר שייך רק בזכות שאין בה חובה. רמז לכך 'שלח ביד תשלח' ר"ת שבת, שתהא השליחות באופן שלא תתבטל מהם מנוחת שבת.

כיון שקבל מרע"ה על שליחותו שיש בה חובה כאשר נטלה מישראל מנוחת השבת, אמר לו הקב"ה 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל' וגו' 'והבאתי אתכם אל הארץ' וגו', כפירוש מרן אדמו"ר הצעיר זי"ע שדייקא על ידי זה יזכו לארץ ישראל שנקנית על ידי יסורים. כלומר הן אמת שזכות שיש בה חובה אין נחשבת לזכות גמורה, אבל במקום שהזכות נעשית דייקא על ידי החובה נחשב שפיר זכות גמורה. ממילא הכא שעל ידי היסורים יזכו לארץ ישראל, נחשבת שליחותו לזכות גמורה וראוי לשלחו מטעם מגלגלין זכות על ידי זכאי.

קידושא רבא

מנוחת השבת מיגיעת בירור הנצוצות

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

נתקשו המפרשים מה טעם פתח הכתוב בשם אלקים המורה על מדת הדין, וסיים בשם הוי"ה המורה על מדת הרחמים. ומרן אדמו"ר הצעיר זי"ע שהיום חל יום היארצייט שלו מבאר באמרי יעקב (תרע"ז) שמורה על מארז"ל (ב"ר סו, ה) צדיקים תחלתן יסורין וסופן שלווה.

על פי דבריו הק' יש לפרש שבימות החול עבודת האדם לברר נצוה"ק בכל מעשיו ועניניו, ובבוא השבת אין נצרך לעסוק בעבודה זו. כמאמר רז"ל (מכילתא יתרו ז) כיון שבא שבת יהיו בעיניך כאילו כל חפציך עשויים, חפציך מורה על חפצי ועסקי האדם המכוונים כולם לברר ולהעלות נצוצות הקדושה, ובשבת יהא בעיניו כאילו כל חפציו עשויים. כי הבריאה נתעלית לשרשה ואחר יגיעתו בימות החול, זוכה לנחלת יעקב נחלה בלי מצרים.

זהו ענין אור הדעת הנשפע בנפשות ישראל בשבת, שנתעלית מציאותו וזוכה להרגיש דקות נשמתו ביוצרה, וממילא אין נצרך לעסוק ביגיעה בבירור הנצוצות ממקומות הנמוכים. דעת זו נשפעת על ידי משה רבינו ע"ה כמאמר רז"ל (שבת י:) אמר הקב"ה למשה מתנה טובה, יש לי בבית גנוז

תכלית תורה – אמונה ודבקות

במשנת רבותינו הקדושים בעלי ההילולא

הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע – ב' שבט (תק"ם)

הרה"ק מאניפולי זי"ע ביאר מאמר התנא רבי דוסתאי ברבי ינאי השוכח דבר אחד ממשנתו הרי זה מתחייב בנפשו (אבות ג, ח). היינו זה ששוכח את השי"ת שהוא 'אחד' המיוחד, 'ממשנתו' – בגלל שהתעמק יותר מדי בסוגיא עצמה והסחית דעתו מנותן התורה, הרי זה וכו'.

פעם ישב הרה"ק הר"א מליז'ענסק זי"ע ועסק בתורה בעיון עמוק, בא אחיו הר"ז זי"ע ולחש לו באזנו: ר' אלימלך! 'שויית ה' לנגדי תמיד! נענה הרבי ר' אלימלך: חלילה לא שכחתי...

הרה"ק רבי אברהם הכהן הגדול מקאליסק זי"ע – ד' שבט (תק"ע)

דבר ה' שלום לה"ה ידידינו וידיד נפשינו הי"ו, והנה דברי תורה מים שאין להם סוף, וכל הדברים יגעים כי בעזרת ה' שמעו הרבה ולמדו בספרי קודש המלאים מדברי אלקים חיים. אבל מי יתן שיקדימו עשייה לשמיעה, וכבר אמרו רז"ל (אבות ג, ט) כל שחכמתו מרובה ממעשיו וכו'.

ולדעתי מי שהיריחו ביראת ה' בדוק ומנוסה הוא שריבוי החכמה על המעשה פוגם, ולא בזה בחר ה'. ועיקר ושורש הכל שיתן עיניו ולבו לדבר אחד מדברי אלקים חיים אשר ישמע, ויחזקהו במסמרים שיהיה חקוק וחפור בלבו כמו באר מים חיים ונוזלים ונובעים מעצמם מדבר הנ"ל. ומחמת זה יהיה מטפס ועולה מדריגה אחר מדריגה ויודה לה' אשר יעצוהו לגרש החומריות מעט, וזהו מאמר רז"ל (חגיגה ג.) במופלא ממך שהוא מופלא ממך בעצמך שאינו נוסד בלבך רק מהשמיעה אל תדרוש.

מכתב מוהר"א מקאליסק זי"ע (פרי הארץ סכתב יב)

סיפר רביה"ק מקאליסק על עצמו כי קודם שנסע למעזריטש למד גמרא באופן זה, אחרי שלמד דף א' למד דף ב' ואח"כ למד דף א' עם הב' ואח"כ דף ג' ושוב למד ב' הדפים הראשונים עם הג', וכן בכל פעם התחיל מדף הראשון וחזר על כל הדפים והוסיף דף חדש, עד שהשלים באופן האמור אלף וחמש מאות דפים. אח"כ אמרתי לנפשי: מה אני ארון

» המשך 'דברות קודש' מעמוד א'

ימיהם עסוקים במלחמה עמו, ומגודל התגברותו אינם מצליחים לעסוק בתורה ומצוות כראוי ונכון. ועל זה אמרו שאף שתורתם ומצוותיהם רחוקים מהשלמות הראוי והם בבחינת ריקנים, מ"מ מצד מלחמתם והתגברותם התמידית על יצרם הם מלאים מצוות, כי כל התגברות היא כמעשה מצוה העומד לנצח.

רק ישראל שייכים באמת למדת הנצח

לפי זה יבואר שמדת הנצח יש הפרש במהותה בין ישראל לאומות העולם, כי בהשתמשות היהודי במדת הנצח בצד הקדושה לנצח כחות הרע מתגלה בזה האמת הנצחית שהוא עומק מדת הנצח. כדברי חז"ל (אבות ד, א) איהו גבור הכובש את יצרו, כי רק התגברות ונצחון היצר הוא גילוי אמיתי של מדת הנצח שבנפש. אבל אומות העולם הנוהגים במדה זו לנצח אדם אחר וכדו' שאין בכך ענין נצחי, אין נצחונם אלא ענין חצוני ואינו שייך באמת למדת הנצח שבנפשם.

מלא ספרים, והייתי מחפש אחרי 'עפעס העכער' [משהו עילאי יותר], ואז בא היום שנסעתי אל המגיד זי"ע.

אחרי שהתקרב הקאליסקער לרבו המגיד ממעזריטש זי"ע, כשחזר לביתו ועבר דרך העיר וילנא שאל אותו הגר"א שהיה רבו לשעבר, מה חידוש מצא שם שלא למד עד כה, והשיבו בקיצור ובהטעמה יתירה וחי בהם...

בעת שהיה במעזריטש אצל המגיד זי"ע, היתה לו קביעות ללמוד רי"ף בצוותא עם הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע בכל יום קודם התפלה. לימים אחרי עלייתו לא"י שלח פעם הקדושת לוי לדרוש בשלמו ושאל אם עודנו חוזר ספרי רב אלפס כמו בימי שחרותו, ואמר הקאליסקער להשיבו: אנו חוזרים אז ס'איז דא א גאט אויף דער וועלט...

כשנתמנה לרבנות בק"ק קאליסק פלך וויטעבסק דרש בפני קהל עדתו דרשה רבתי, ובתוך דבריו אמר להם כי הרב הקודם רבי שמשון שהיה קדוש עליון אמנם לימד את בני יהודה קשת, אך לא הספיק להדריכם כיצד לאחוז בנשק כשהוא מכוון כלפי האויב והיו עלולים לירות חיצונית ככיוון ההפוך ולפגוע בעצמם חלילה. נתכוון לרמוז בזה דאף שמשגלים הרבה תורה מצוות ומעש"ט, אפשר שיתהפך הכל לסמא דמותא ע"י פניות וגיאות. וכן מי שחכמתו מרובה ממעשיו אף שלומד הרבה תורה, אפשר שיפגעו כל החיצים בו בנפשו רחמנא ליצלך.

כתב בספה"ק שפתי צדיקים (דינוב'ץ - פר' מצורע) אמר הרב הצדיק וכו' רבי אברהם קאליסקי ז"ל ומרגלא בפומיה לומר יהא רעוא שאוכה כמה שנים לפני פטירתו שלא אלמד בשום ספר, וזו היא מגמתי וחפצי תמיד עכ"ל. והכוונה ע"ד 'קרא בו כל ימי חייו' בו דייקא כי התיינה ב' כליותיו נובעות לו חכמה וילמד ממנו בעצמו.

כ"ק מרן אדמו"ר הצעיר זי"ע – כ"ח טבת (תרע"ט)

בתוך הסעודה אמר 'בזאת תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (י, יז). 'זאת' הוא התורה כמו שכתוב (דברים ד, מד) 'וזאת התורה', היינו על ידי התורה תוכל לידע מציאות ה'. אבל פרעה היה כופר בעיקר עליו כתוב (כ, כג) 'ולא שת לבו גם לזאת', והבן.

אמרי יעקב (וארא תרע"ז)

בזה יתבאר שאף שכל המכות היו למצרים בלבד ולא לישראל, נכתב ענין זה בתורה רק בשלש מכות שיש בהם הפרש ביותר בין ישראל לאומות העולם. במכת דבר כאשר בה נתקנה מדת התפארת המורה על התורה, וכפי שנתבאר שמהות התורה היא האמת שבבריאה שאין שייכות לכך אלא לישראל.

וכן במכת בכורות שבה נתקנה ספירת כתר, המורה על הרצון הפנימי שהוא ראשית הכל. ובענין זה חלוקים ישראל במהותם מאומות העולם, כדאיאת במהרש"א ביאר דברי חז"ל (קידושין מ.) שבישראל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ובאומה"ע אין מצרפה למעשה, מחמת שישראל רצונו הפנימי לעשות רצון קונו ומחשבתו הטובה היא מעצם מהותו וא"כ בודאי רצה להוציאה לפועל, אבל אומות העולם רצונם הפנימי הוא רע ואין מחשבתם הטובה אלא ענין חצוני, וממילא אין לידע אם היתה המחשבה מביאה לידי מעשה.

וביותר הדגישה התורה ההפרש בין ישראל לאומות העולם במכת ערוב, כמאמר הכתוב 'שמתו פדות בין עמי ובין עמך'. כפי שנתבאר שרק ישראל שייכים באמת למדת הנצח

הומרת הרה"ק

הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע

בנטילת ידים שחרית

מתוך הספה"ק 'משמרת שלום' (סימן א) לרבינו הגה"ק מוהר"ש מבראהין זי"ע

הצדיקים החמירו, שלא להציג רגליהם על הארץ קודם נטילת ידים שחרית, וכן שלא לעמוד זקוף אפילו על מטתו קודם נטילת ידים שחרית.

כתב בספר אגרא דפרקא (אות ט) בשם הקדוש רבי משולם זוסיא מאניפאלע, דיש ליהזר שלא להציג רגליו על הארץ בלא נטילה, כי בהציג רגליו על הארץ בלא נטילה, אזי ח"ו כל היום, הרע [שבנפש הבהמית] רודף אחריו להסיתו. ואמר על זה רמז הפסוק (תהלים לו ה) 'תיצב על דרך לא טוב', [אזי ח"ו רע לא ימאס]. והנה דבריו ז"ל ברוח הקודש אינם צריכים חיזוק. ונראה לי הטעם לזה, דהנה בעוד הרוח מסאבא שורה על ידי האדם, אין ליתן לו שיעור קומה וכו', עיי"ש:

הנה מלשון 'שלא להציג רגליו על הארץ', נראה דעיקר הקפידא במה שמציג רגליו על הארץ, אפילו כשאינו עומד זקוף. ועל פי הטעם שכתב האגרא דפרקא שלא ליתן קומה, הוא אפילו אינו מציג רגליו על הארץ אלא עומד זקוף על מטתו. ואפשר דהרב ז"ל קא דייק מסיפא, מהרמז דפסוק 'תיצב'. אך מכל מקום יראתי לנטות מפשטיות לשון הקדוש מוה"ר זושא ז"ל, וכתבתי בפנים דיש ליהזר בשני הדברים.

י'ענין עוד באשל אברהם (להרה"ק מבוסשאטש, רס"ד), שהביא את הדברים הנ"ל בשם הרה"ק ר' זושא זי"ע, וכתב לדון בהם וז"ל: לפעמים על ידי צורך להפיח נראה כאילו נחוץ לנקיות קטנים, ואין לי הכרע בזה אם טוב להזדרז ביותר גם בשחרית כשאין מים לפניו בשכבו במטתו, כי קודם קימה על רגליו אין הרגש נחיצה כל כך לנקיות. ואולי מצד זה הוא ששמעתי מהחסיד המובהק מ'פייבש ג"י מק"ק באלשוועץ יצ"ו, בשם החסיד מ' זוסיא ז"ל שמנוחתו כבוד בק"ק הניפאלי יצ"ו, שיש סמך שלא לקום על רגליו קודם נטילת ידים שחרית, במה שכתוב 'תיצב על דרך לא טוב', שהעמידה היא בחינת 'לא טוב', ועל ידי זה ח"ו סיפיה דקרא. ואולי היינו מצד הנ"ל, שבלי עמידה אין התערורות כל כך, מה שאין כן בעמידה מוטל להזדרז.

שעיניה גילוי האמת הנצחית שבתורה ועבודה על ידי נצחון כחות הרע, אבל אומות העולם אין שייכותם למדה זו אלא בחיצוניות. לכך פירשה תורה שבמכת ערוב מדת הנצח מגלות מצרים, למען יוכלו ישראל להשתמש בה באמת בנצחון כחות הרע ודבקות בעניני הנצח.

יעזור השם יתברך שנוכה להתגבר על כל הנסיונות ולעבוד את הבורא יתברך באמת, ונוכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

וארא תשע"ט, רעוא דרעיון

דברות קודש מכ"ק מרן ארמו"ר מוהר"י זי"ע

פרשת שמות עת"ר

פרסום ראשון

משה רבינו ע"ה - הדעת של כלל ישראל

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

פירש"י דבר אתו משפט על שאמר 'למה הרעות לעם הזה' (ה, כב).

נראה לבאר הענין עפ"י מאמר התיקוני זוהר הקדוש בפתח אליהו - בסוף המאמר 'משפט עמודא דאמצעותא' וכו'. הנה משה רבינו ע"ה היה הדעת של כלל ישראל, ודעת הוא ענין קו המכריע - בריח התיכון כידוע, וגם משפט הוא ענין עמודא דאמצעותא כנ"ל בתיקו"ז הק'.

וזה דיבר אתו משפט, כי הנה ידוע שע"י מה זכה משה להיות בחינת דעת של כלל ישראל, ע"י שמסר נפשו עבור ישראל. וגם בכאן מסר נפשו עבור טובת ישראל, שמסר נפשו לומר 'למה הרעות לעם הזה', וע"י זה זכה לבחינת דעת. וזה שפירש"י בלשונו הקדוש דבר אתו משפט שאז זכה לבחינת משפט, והיינו בחינת עמודא דאמצעותא - בחינת דעת, וע"י מה זכה לזה ע"י שאמר 'למה הרעות' ומסר נפשו עבור ישראל.

אף שמרע"ה הוא בבחינת 'אלקים'

השי"ת עצמו גבוה מעל גבוה

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

הנה בפרשה הקודמת מצינו שאמר השי"ת למשה (ד, טו) 'אתה תהיה לו לאלקים', וזה שאמר הכתוב 'וידבר אלקים אל משה' - וידבר לשון הנהגה והכנסה, שהכניס בו הקב"ה בחינת אלקים. אך ויאמר אליו אני ה', כי אני מהווה כל ההויות ובורא כל העולמות וגבוה מעל גבוה.

השי"ת בחר באבות הק' ובישראל

ברצון פשוט בלי טעם ודעת

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב (ו, ג).

פירש"י וארא אל האבות, ויש לדקדק מה הוסיף רש"י הק'.

ונראה לומר הדנה כל טענת משה שאמר 'למה הרעות לעם הזה' (ה, כב), כוונתו היתה כי לפי דעתו ישראל אינם ראויים לגאולה ואיך תתכן הגאולה, ואם כן למה תכבד עליהם העבודה אחרי כי לא יזכו לגאולה מצד מעשיהם ואם כן קושי העבודה הוא בחינם. וזה שאמר להשי"ת 'למה הרעות לעם הזה', היינו שעכב אותם בגלות זמן רב עד שנעשו רעים וחטאים ואינם ראויים לגאולה, ואם כן 'למה זה שלחתי' שאני מקור הדעת ודעת הוא ענין 'מאוס

ברע ובחור בטוב' (ישעיהו ז, טו), ואיני יכול לסבול כלל הרע והחטא ואיך אוכל להתחבר כלל עמהם ולמה שלחתי.

אמר לו השי"ת 'וארא אל אברהם' וכו', ויבואר כי הנה כתיב (נחמיה ט, ז) 'אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת באברהם, ויש לדקדק בלשון בחרת שזה מורה על בחירה ורצון בלי טעם ודעת, והלא אברהם היה ראוי למציאת חן בעיני השי"ת מצד מעשיו הטובים והקדושים וגם כי עמל ועבד הרבה עד שהשיג אמיתות הבורא ית"ש. אף על פי כן הכרתו האמת היה רק ברצון ה' שהשפיע עליו ברצונו חכמה ודעת להכיר האמת, וזה הוא 'אשר בחרת באברהם' כי רק בבחירה ורצון בחר בו השי"ת.

והנה יצחק ויעקב אף שהיה להם זכות אבות כי היו בני אברהם, אבל כל אחד ואחד עבדו את השי"ת בדרך אחר ובמדרגה ובחינה אחרת, והראיה כי אברהם מדתו חסד ועבד את השי"ת בבחינת חסד, ויצחק מדתו גבורה ועבד בזה את השי"ת, ויעקב מדתו תפארת. כי כל אחד לקח לו דרך חדש לעבודת השי"ת, ולהכיר הדרך החדש לעבודת השי"ת היה זה ע"י השפעת חכמה ודעת מלמעלה.

וידוע שאב הוא לשון רצון, וזה שפירש"י בלשונו הקדוש 'וארא' - אל האבות, היינו שהתגלותי מה שהתגליתי אל האבות הקדושים היה רק ברצון הפשוט רצון השי"ת, והראיה כי 'אל אברהם אף שלא היה לו זכות אבות, ואף 'יצחק' ואף 'יעקב' אף שדרכו בדרכים חדשות כל אחד ואחד במדה אחרת זה [...] בבחינת צמצום כידוע. וכמו שנתגליתי ונתראתי אל האבות אך ברצוני הפשוט, כן אגאל את ישראל אף שלא זכו עוד לגאולה מצד הדין ע"י מעשיהם הטובים אבל אגאל אותם מצד זכות אבות ומצד רחמנות בלבד.

השי"ת שמע צעקת ישראל

אף שהיתה על גשמיות

וגם הקמתי את בריתי אתם וכו', וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אתם וכו' (ו, ד-ה).

צריך להבין כפל לשון 'וגם'. ונראה לומר שכוונת הכתוב על זה הדרך 'וגם הקמתי' היינו שאקיים דברי והבטחתי אשר הבטחתי לאבותם. וה'וגם' השני הוא כמו הגם, היינו הגם אשר שמעתי את נאקת בני ישראל וכל צעקתם הוא 'אשר מצרים מעבידים אותם', ובאמת היה להם לצעוק עיקר הצעקה על שהדעת בגלות - על גלות הרוחנית שלא יבינו וידעו

איך לעבוד את השי"ת והם לא עשו כן, אף על פי כן 'ואזכור את בריתי'.

בני" לא השינו מעלת מרע"ה

אשר שכינה מדברת מתוך גרונו

וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבדה קשה (ו, ט).

ידוע שמשה רבינו ע"ה היתה שכינה מדברת מתוך גרונו, לכן אמר לבני ישראל בלשון הזה שאמר לו השי"ת והוצאתי ולקחתי וכו'. לכן לא הבינו בני ישראל איך יתכן שילוד אשה יאמר בלשון זה, ולא ידעו ולא הבינו מעלת מרע"ה ולא הבינו איך יזכה ילוד אשה למעלה רמה ונשגבה כזו שתהא שכינה מדברת מתוך גרונו. וזה 'ולא שמעו' לשון הבנה, שלא הבינו 'אל משה' היינו מעלת וגדולת מרע"ה. 'מקוצר רוח' היינו מחמת חסרון הדעת, וגם 'מעבודה קשה' שהיו משוקעים בחומר ובלבנים והיו מגושמים מאוד ולא יכלו להבין זאת.

וזה שאמר משה לפני השי"ת (פס"ב) 'הן בני ישראל לא שמעו אלי, כי אם בני ישראל שהם בני אברהם יצחק ויעקב לא יכלו להבין מעלתי ומדרגתי ולהאמין בדברי' ואיך ישמעני פרעה, כי הלא פרעה בוודאי לא יבין זאת ולא ישמע לדברי. ולזה 'וידבר ה' וכו' אל משה וכו' ויצונו אל בני ישראל' (פס"ג), שנתן להם כח כזה שיוכלו להתחבר עם בני ישראל - ויצונו מלשון צוותא וישראל יבינו דבריהם, 'אל פרעה מלך מצרים' שישמע להם להוציא את בני ישראל ממצרים.

תורה שבכתב ותורה שבע"פ חד ניהו

הוא משה ואהרן וכו' (ו, טז), הוא אהרן ומשה וכו' (שם פס"ז).

פירש"י מלמד ששניהם שקולים. הנה ידוע שמה הוא בחינת תורה שבכתב כי 'תורה ציוה לנו משה' (דברים לג, ד), ואהרן רומז לבחינת תורה שבעל פה, וזה 'כי שפתי כהן' (מלאכי ב, ז) כי כהן הוא בחינת תורה שבעל פה, וזה 'שמרו דעת' כי דעת רומז לתורה שבכתב בחינת משה שהוא סוד הדעת. והתורה שבעל פה הוא שומר להתורה שבכתב כי התורה שבע"פ היא גדרים וסייגים לבל יעברו ח"ו על התורה שבכתב. וזהו 'תורה יבקשו מפיהו', היינו מהכהן שהוא בחינת תורה שבע"פ.

וזה שפירש"י מלמד ששניהם שקולים, כי התורה שבכתב והתורה שבע"פ אחד הם כי הכופר ח"ו בתורה שבע"פ הרי הוא אפיקורס ככופר בתורה שבכתב. כי באמת בלא התורה שבע"פ אין אנו מבינים כלל וכלל את התורה שבכתב, וזהו מלמד ששניהם שקולים.